



Flight Academy
of the National Aviation University

Льотна академія
Національного авіаційного університету

Науковий ВІСНИК Льотної академії

СЕРІЯ:

Економіка,
менеджмент
та право



Кропивницький – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО АВІАЦІЙНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ISSN 2707-8620

INDEX  COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

НАУКОВИЙ ВІСНИК ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

Серія: Економіка, менеджмент та право

Збірник наукових праць

ВИПУСК 8

Кропивницький
2023

УДК 168

DOI 10.33251/2707-8620-2023-8

*Збірник наукових праць затверджено
Вченою радою Льотної академії Національного авіаційного університету
(протокол № 5 від 14.06.2023 р.) та
Вченою радою Національного авіаційного університету (протокол № 6 від 15.06.2023 р.)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації КВ №24015-13855Р від 19.06.2019 року
Міністерства юстиції України*

*Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б»
Наказом МОН України від 09.02.2021 р. №157*

*Збірник реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації Національної академії наук України, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), журнал індексується в міжнародній наукометричній базі **Index Copernicus** (ICV 2020: 65,06) *Google Scholar, Crossref, WorldCat, Research Bible, CiteFactor.**

Рецензенти:

- Шалімова Н. С. – доктор економічних наук, професор, Центральноукраїнський національний технічний університет
- Головко О. М. – доктор юридичних наук, професор, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Заслужений юрист України
- Петленко Ю. В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, КНУ ім. Т. Шевченка

Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць / Гол. ред. М. С. Письменна. Київ: «Центр учбової літератури», 2023. Вип. 8. 193 с.

У збірнику наукових праць «Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право» публікуються статті, що містять виклад результатів наукових досліджень, а також огляди з актуальних проблем економічної теорії, права, економіки підприємств та управління виробництвом, менеджменту, публічного управління та адміністрування, маркетингу, фінансів, банківської справи, обліку й аудиту, міжнародної економіки, правових відносин, авіаційної безпеки та аспектів господарської діяльності.

Адреса редакційної колегії: 25005 м. Кропивницький, вул. Степана Чобану, 1
тел. 39-44-26; e-mail: fmlanau2019@ukr.net

ISSN 2707-8620

**MINISTRY OF SCIENCE AND EDUCATION OF UKRAINE
NATIONAL AVIATION UNIVERSITY
FLIGHT ACADEMY OF NATIONAL AVIATION UNIVERSITY**

ISSN 2707-8620

INDEX  COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

**SCIENTIFIC BULLETIN
OF FLIGHT ACADEMY**

Section: Economics, Management and Law

Collection of scientific papers

ISSUE 8

Kropyvnytskyi
2023

*Collection of scientific papers is approved by
Academic Board of Flight Academy of National Aviation University
(Protocol № 5 from 14.06.2023) and by
Academic Board of National Aviation University (Protocol № 6 from 15.06.2023)*

*Certificate of state registration
Printed mass media KB.№24015-13855P from 16.06.2019
Ministry of Justice of Ukraine*

*Bulletin is included in Professional Publications List of Ukraine of category "B"
Order of MSE of Ukraine from 09.02.2021, № 157*

*Bulletin is reviewed by Ukrainian reviewed journal "Dzherelo" (founders: Institute of Information Registration Problems of National Academy of Science of Ukraine, Vernadsky National Library of Ukraine). The journal is indexed in the international scientific databases **Index Copernicus** (ICV 2020: 65,06) **Google Scholar**, **Crossref**, **WorldCat**, **Research Bible**, **CiteFactor**.*

Referents:

- N. Shalimova – Doctor of Economics, Professor. Central Ukrainian National Technical University
O. Holovko – Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, V. N. Karazin Kharkiv National University
Y. Petlenko – PhD in economics, associate professor of the Department of Finance, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Economics, Management and Law. *Collection of readings* / editor-in-chief M.S. Pysmenna. Kyiv: "Educational literature center", 2023. Issue 8. 193 p.

In the collection of scientific papers «Scientific Bulletin of the Flight Academy. The series: Economics, Management and Law» articles that contain a summary of research results, as well as reviews on current issues in economic theory, law, business economics and production management, management, public administration and administration, marketing, finance and banking, accounting and audit, international economics, legal relations, aviation security and business aspects are published.

Address of Editorial Board: 25005, Kropyvnytskyi, Stepan Chobanu Str., 1
tel. 39-44-26; e-mail: fmlanau2019@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Письменна Марія Сергіївна, доктор економічних наук, професор, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Заступники головного редактора:

Мельник Костянтин Юрійович, доктор юридичних наук, професор, Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

Антонова Олена Ростиславівна, доктор наук з державного управління, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Костинець Юлія Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, Національна академія управління, Україна

Відповідальний секретар:

Урсол Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Члени редакційної колегії:

Алікorieв Олімхон, кандидат економічних наук, доцент, Вища школа бізнесу та підприємництва при Міністерстві економічного розвитку та скорочення бідності Республіки Узбекистан, Республіка Узбекистан

Аманжолова Ботагоз Атимтаївна, кандидат юридичних наук, асоційований професор, Карагандинський університет імені академіка Є.А. Букетова, Республіка Казахстан

Бондар Юлія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна

Гуцалюк Олексій Миколайович, доктор економічних наук, доцент, Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова», Україна

Дрозд Ірина Кузьмівна, доктор економічних наук, професор, Інститут післядипломної освіти КНУ ім. Тараса Шевченка, Україна

Дрозд Наталія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Україна

Зайцева Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, Державний торговельно-економічний університет, Україна

Кабжанов Акилбек Тайбулатович, кандидат юридичних наук, Академія Болашак, Республіка Казахстан

Карачина Наталія Петрівна, доктор економічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, Україна

Кизима Ірина Сергіївна, доктор філософії, науковий співробітник, Люксембурзький інститут соціально-економічних досліджень, Люксембург

Кобзар Олександр Федорович, доктор юридичних наук, професор, Київський інститут Національної гвардії, Україна

- Коваленко Надія Олегівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна
- Лікарчук Наталія Василівна**, доктор політичних наук, професор, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна
- Максименко Наталія Володимирівна**, кандидат юридичних наук, доцент, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, Україна
- Маліновська Ірена**, доктор суспільних наук, ад'юнкт, Банківський університет у Варшаві, Польща
- Москаленко Сергій Іванович**, доктор юридичних наук, доцент, Льотна академія Національного авіаційного університету, Україна
- Панасюк Анджей**, доктор юридичних наук, професор, Державний університет прикладних наук Вітелон у Легниці, Польща
- Петков Валерій Петрович**, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання кримінальним правопорушенням, Донецького державного університету внутрішніх справ, Україна
- Семенов Василь Федорович**, доктор економічних наук, професор, Одеський національний морський університет, Україна
- Сігаж Мирослав**, Кс. доктор габілітований, професор надзвичайний, Люблінський католицький університет імені Івана Павла II, Польща
- Скаска Олег Іванович**, доктор економічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна
- Стецюк Богдан Романович**, доктор юридичних наук, професор, Донецький державний університет внутрішніх справ, Україна
- Танклевська Наталія Станіславівна**, доктор економічних наук, професор, Херсонський державний аграрний університет, Україна
- Хусаїнова Жибек Сеїтівна**, кандидат економічних наук, професор, Карагандинський університет імені академіка Є.А. Букетова, Республіка Казахстан
- Чумак Володимир Валентинович**, доктор юридичних наук, доцент, Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

EDITORIAL STAFF

Chief Editor:

Pysmenna Mariya, Doctor of Economic Sciences, Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Deputy Chief Editor:

Melnyk Kostiantyn, Doctor of Law, Professor, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

Antonova Olena, Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Kostynets Iuliia, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, National Academy of Management, Ukraine

Executive secretary:

Ursol Oksana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Members of Editorial Staff:

Aliqoriev Olimkhon, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, School of Business and Entrepreneurship under the Ministry of Economic Development and Poverty Reduction, Republic of Uzbekistan

Amanzholova Botahoz, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Karagandy State University named after E. A. Buketov, Republic of Kazakhstan

Bondar Iuliia, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Hutsaliuk Oleksii, Doctor of Economics, Associate Professor, Private higher education institution "Rauf Abyazov East European University", Ukraine

Drozd Iryna, Doctor of Economics, Professor, Institute of Continuing Education of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

Drozd Nataliia, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

Zharovska Iryna, Doctor of Economics, Professor, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Zaitseva Olena, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, State University of Trade and Economics, Ukraine

Kabzhanov Akylbek, Candidate of Law, Bolashaq Academy, Republic of Kazakhstan

Karachyna Nataliia, Doctor of Economics, Professor, Vinnytsia National Technical University, Ukraine

Kyzyma Iryna Cerhiivna, Doctor of Philosophy (Ph.D), Researcher, Luxembourg Institute of Social and Economic Research, Luxembourg

Kobzar Oleksandr, Doctor of Law, Professor, Kyiv Institute of National Guard, Ukraine

Kovalenko Nadiia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Likarchuk Natalia, Doctor of Political Sciences, Professor, Educational-Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

Maksymenko Nataliia, Candidate of Law, Associate Professor, Volodymyr Vinnichenko Central Ukrainian State University, Ukraine

Malinowska Irena, Doctor of Social Sciences, Associate Professor, Banking University in Warsaw, Poland

Moskalenko Serhii Ivanovych, Doctor of Law, Associate Professor, Flight Academy of National Aviation University, Ukraine

Panasiuk Andrzej, Doctor of Legal Sciences, Professor, State Higher Vocational School Witelon in Legnica (RP), Poland

Pietkov Valerii, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Chief research officer of the scientific- research laboratory on the prevention of criminal offences at the Donetsk State University of Internal Affairs, Ukraine

Semenov Vasyi, Doctor of Economics, Professor, Odesa National Maritime University, Ukraine

Sitarz Mirosław, Doctor of Legal Sciences, Professor, The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland

Skasko Oleh, Doctor of Economics, Professor, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Stetsiuk Bohdan, Doctor of Law, Professor, Donetsk State University of Internal Affairs, Ukraine

Tanklevska Nataliia, Doctor of Law, Professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine

Khussainova Zhibek, Candidate of Economic Sciences, Professor, E.A. Buketov Karaganda State University, Republic of Kazakhstan

Chumak Volodymyr, Doctor of Law, Associate Professor, Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

БОНДАР Ю. А. Дослідження категорії «конкурентоспроможність товарів та послуг»	13
БОНДАР Ю. А., ПІСАРЄВА О. В. Механізми впровадження сучасних технологій управління підприємством	22
СЕМИКІНА М. В., СІКОРАКА В. І., СІКОРАКА І. О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС ..	29
ТАНКЛЕВСЬКА Н. С., БОРОВІК Л. В. Інновації як фактор розвитку національної економіки	41
ТРЕЦОВ М. М. Стан та перспективи реалізації антикорупційної політики в Україні: компаративна аналітика	48
ЯРМОЛЕНКО В. В. Стан та шляхи розвитку малого і середнього бізнесу в умовах невизначеності	57

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

НАШКЕРСЬКА Г. В. Вплив МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами» на відображення доходів операційної діяльності підприємств	66
--	----

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

БОГАШКО О. Л. Адміністративні передумови підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні	72
ЖОСАН Г. В., ХОРОШКО А. Ф. Інвестиційні можливості для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану	80
ЗАЙЦЕВА О. І., ШУКЛІНА В. В. Формування культури усвідомленого цифрового споживання	92
НІКІТЕНКО К.С. Управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану	101
ОЛІЙНИК І. В. Перспективи впровадження генеративного штучного інтелекту у сфері маркетингу й торгівлі	110

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ

УДК 330.3

DOI 10.33251/2707-8620-2023-8-72-79

БОГАШКО Олександр Леонідович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та
управління бізнесом,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
ORCID: 0000-0003-2665-6772

АДМІНІСТРАТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

***Анотація.** Економічний розвиток є рушійною силою процесів та змін, забезпечує суспільний прогрес. Цей рух створює системні перетворення як у рамках світового, національного, так і регіонального господарства. Виявлено, що підприємництво є джерелом сталого економічного зростання, стабільності суспільства та забезпечення зайнятості в країні, що безпосередньо впливає на підвищення рівня та якості життя населення. Світова та вітчизняна практика свідчать, що необхідною умовою успішного функціонування підприємницьких структур є державна та регіональна підтримка. У дослідженні проведено аналіз визначення підприємництва та розглянуто сутність адміністративної підтримки підприємництва. Обґрунтовано комплекс підтримки підприємницького сектору. Також визначено роль механізму інфраструктурної підтримки підприємницької діяльності.*

***Ключові слова:** адміністративна діяльність; підприємництво; економічний розвиток; лідерство; управління; механізм підтримки підприємницької діяльності; регіональний рівень; конкурентоспроможність економіки.*

Постановка проблеми. Особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є зростання взаємозалежності економік різних країн та інтенсифікації господарських зв'язків між ними, стрімкий розвиток інтеграційних процесів, зростання ринку знань та інтенсивний перехід розвинених країн до економіки інноваційного типу, що вимагає обліку впливу зовнішніх факторів та відповідних тенденцій при формуванні національного потенціалу конкурентоспроможного розвитку.

Ключовим пріоритетом економічного розвитку країни є ефективне та раціональне використання наявного потенціалу ресурсів та поступове входження до зони міжнародного ринку. Сучасний міжнародний простір у період активного розвитку глобалізаційних процесів визнає лідерство в конкурентній боротьбі не по країнах, що мають великий обсяг природних ресурсів, а по країнах, які ставлять у пріоритет бізнес та процеси його відтворення, ринкові механізми підтримки підприємницької діяльності, ефективного використання науки, системи знань та інформаційних технологій.

Підприємництво є джерелом сталого економічного зростання, стабільності суспільства та забезпечення зайнятості в країні, що безпосередньо впливає на підвищення рівня та якості життя населення. Стабілізація та зростання економіки неможливі без розвитку бізнесу, що потребує розробки та застосування ефективних механізмів підтримки підприємництва в країні.

Головною метою державної політики в даному напрямку є координація дій усіх суб'єктів, зацікавлених у розвитку підприємництва, зокрема органів влади на всіх рівнях, суб'єктів підприємництва, об'єднань та спілок підприємців, науки, установ ринкової інфраструктури, а також формування та впровадження ефективної державно-громадської системи його обслуговування, підтримки та захисту.

У разі, коли відбувається розширення економічної самостійності регіонів, по-новому визначається роль бізнесу для регіонального розвитку. Але відсутність належної підтримки підприємницьких структур із боку зацікавлених учасників економічних відносин породжує низку проблем щодо ефективного їх функціонування. Вирішення існуючих проблем визначає необхідність розробки системи підтримки підприємницької діяльності, яка дозволить сформулювати стратегічні засади та розробити технології стимулювання його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні глобальні перетворення у світі та трансформаційні зрушення в економічних системах країн формують необхідність наукового визначення та дослідження сутності та основних умов економічного розвитку, особливостей економічного зростання.

Економічний розвиток стає рушійною силою активних та пасивних процесів та змін, що забезпечує суспільний прогрес. Конкурентоспроможність країни визначається конкурентоспроможністю підприємств, галузей, кластерів, муніципальних утворень, регіонів. Одночасно, на конкурентоспроможність підприємства впливає конкурентоспроможність країни, де воно функціонує.

Сучасний розвиток економіки ґрунтується на активному розвитку підприємницького середовища. Світова та вітчизняна практика свідчать, що необхідною умовою успішного функціонування підприємницьких структур є державна та регіональна підтримка. Пріоритетність участі держави у розвитку підприємницького сектору полягає у тому, щоб створювати сприятливі правові та соціально-економічні умови для ефективного розвитку та розширеного відтворення.

Існує багато точок зору щодо сутності понять «підприємництво», «підприємницька діяльність» та «підприємець». Вперше поняття «підприємництво» було введено ірландським економістом Р. Кантільйоном у XVIII ст., який розглядав підприємництво як особливу економічну функцію, а ризик вважав основною його характеристикою [1].

Еволюцію підприємницької думки як економічної категорії надали такі відомі економісти: А. Сміт – розглядав підприємця як власника, метою діяльності якого є отримання прибутку; Ж. Сей – виділив основні функції підприємця та розмежував поняття «підприємець», «капіталіст» та «менеджер»; А. Маршалл – виділив організаторську функцію підприємця, як окремий фактор виробництва [2].

Великий внесок у теорію підприємництва зробив Й. Шумпетер, який розглядав підприємця як центральний елемент механізму економічного розвитку та особистість з яскраво вираженими новаторськими діловими здібностями, що реалізуються в оригінальних, нетрадиційних, відмінних від наявних комерційних проєктів [3; 4].

Ф. Хайек пов'язував підприємництво насамперед з особистою свободою, яка дає людині можливість раціонально розпоряджатися своїми здібностями, знаннями, інформацією та доходами [2].

Американські вчені Р. Хізрич та М. Пітерс характеризують підприємництво, як процес створення чогось нового, що має вартість, а підприємця, як людину, яка витрачає на це весь необхідний час та зусилля, бере на себе весь фінансовий, психологічний та соціальний ризик, отримуючи в нагороду гроші та задоволення досягнутим [3].

Що ж до підтримки підприємців, вона зародилася ще XV в. у вигляді протекціоністських тарифів держав на імпортовані промислові товари, а також заохочення експорту, особливо готової продукції. Надалі підтримка підприємництва стала розширюватись заходами податкового стимулювання для дрібних підприємців. Підтримка здійснювалася переважно шляхом непрямих заходів та створенням сприятливих умов

розвитку. А цілеспрямована державна політика підтримки підприємництва з'явилася лише у 1932 р. в США у вигляді заходів для подолання наслідків Великої депресії [1].

Підтримка підприємництва – це процес послідовних заходів із боку учасників економічних відносин, об'єднаних мережею зв'язків із задоволення їхніх потреб. Підтримка підприємництва в розвинутих країнах здійснюється через спеціальні програми, які реалізуються за допомогою комплексної підтримки на регіональному, державному та наддержавному рівні.

У економічно розвинених країн світу існує різноманітність форм державної підтримки приватних власників. Крім того, сектор малого та середнього підприємництва відрізняється високою динамічністю, гнучкістю, інноваційною активністю, здатністю до прискореного створення нових виробництв та генерації нових робочих місць.

Також окремо слід виділити інфраструктуру підтримки підприємницьких структур, під нею слід розуміти сукупність державних та громадських інститутів (організацій, установ та об'єднань), які обслуговують інтереси суб'єктів підприємницької діяльності, забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності.

Актуальність. У науковій літературі значної ролі набувають теоретичні дослідження, що стосуються адміністративних методів та інструментів сприяння інноваційному розвитку підприємництва. Поряд з теоретичними дослідженнями, що проводяться, практичні розвідки цього питання займають окрему нішу в економічній літературі, які також привертають увагу вчених. Особливої актуальності набуває питання розробки механізмів підтримки підприємницьких систем в економічному середовищі.

Мета статті – визначення адміністративних передумов підтримки підприємницької діяльності на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комплексна підтримка підприємницького сектора має здійснюватися на основі системи, складові якої регулюють, відновлюють, розвивають та підтримують його. Система складається з джерел підтримки, які встановлюють наявність та кількість суб'єктів, які безпосередньо беруть участь у підтримці; механізмів підтримки, що розкривають можливі типи підтримки; інструменти підтримки; адміністративні технології – розкривають управлінські методи чи способи, з допомогою яких здійснюється керівний вплив на підприємницький сектор.

Взаємозв'язок між суб'єктами підприємницької діяльності у кожному регіоні відбувається через систему ринкових відносин. За допомогою ринкового механізму враховуються, підсумовуються та взаємно врівноважуються рішення, прийняті вільними економічними суб'єктами. Чим ефективніший цей механізм, тим більш повно розкриваються потенційні можливості підприємців. Однак ринкова економіка не здатна автоматично регулювати всі економічні та соціальні процеси у суспільстві. Необхідність здійснення інвестицій у малі, з погляду приватного капіталу, галузі та сфери, нерентабельні. Розв'язання проблем зайнятості населення, подолання кризових явищ в економіці, підтримка зовнішньоекономічної рівноваги вимагають здійснення загальнодержавного та регіонального регулювання. Представимо суб'єктів підтримки підприємницького сектора (табл. 1).

Таблиця 1

Суб'єкти підтримки підприємницької діяльності

Суб'єкт підтримки	Прямий вплив	Непрямий вплив	Функціональне
Держава	Виділення бюджетних коштів на пільгове фінансування, надання у безоплатну оренду державного майна.	Субсидії, субвенції, дотації.	Організаційно-маркетингові заходи: спрощена процедура реєстрації підприємств; проведення консалтингу. Фінансові податкові заходи: стимулювання банків та страхових компаній до кредитування та страхування підприємницьких структур. Майнові заходи: проведення лізингових операцій.

Продовження таблиці 1

Регіон	Розвиток інфраструктури: інноваційних регіональних фондів сприяння розвитку підприємництва, розвиток фінансової та науково-освітньої інфраструктури.	Створення в регіоні стабільної та гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки, включаючи спрощення доступу підприємств до кредитних та інвестиційних ресурсів.	Створення інформаційних центрів підтримки підприємництва, інформування про можливість участі в держзамовленнях, компенсацію витрат на інформаційне обслуговування.
Місцевий рівень	Здійснення нормативного регулювання, еквівалентного рівню ринкових відносин	Формування сприятливого підприємницького середовища; розвитку мережі міських громадських та професійних об'єднань підприємців (спілок, асоціацій, агентств та ін.), діяльність яких спрямована на захист інтересів малого бізнесу.	Організаційно-маркетингові заходи: формування у місті мережі установ, які будуть надавати підтримку великим та малим підприємствам у пошуку потенційних партнерів для співробітництва та загалом сприяти підвищенню його конкурентоспроможності; розробка та реалізація програм молодіжного підприємництва; сприяння діалогу між бізнесом, державою та наукою.

Джерело: складено автором на основі [5; 6]

Наступним, не менш важливим джерелом підтримки є ринок, на якому здійснюються операції купівлі-продажу, саме регіональний ринок забезпечує мале та середнє підприємництво необхідною кількістю робочих місць, створює попит та пропозицію, надає необхідні банківські структури для виконання необхідних операцій, створює регіональні фонди підтримки підприємництва. і тому подібне.

Інфраструктурна підтримка ефективно здійснюється за наявності регіональної чи ринкової підтримки, створюючи при цьому бізнес-інкубатори, технопарки, кластери, які допомагають створити бізнес початківцю, розвивати його та утримувати на належному рівні.

Також необхідно окремо виділити міжнародну підтримку, вона є особливо цікавою та перспективною для стартапів та підприємців, оскільки через брак коштів вони не мають можливості самостійно відкрити власну справу, а завдяки міжнародним інвесторам підприємці можуть брати участь у різних тендерах, грантах та в результаті отримати необхідні фінансові кошти.

Оскільки ефективна підтримка підприємницьких систем не може здійснюватися без формування відповідних механізмів, виникає потреба задіяти соціально-економічний потенціал суб'єктів підприємництва, і тим самим ефективно витратити бюджетні ресурси. В табл. 2 наведено механізми підтримки підприємницьких систем в економічному середовищі.

Механізми підтримки підприємницької діяльності

Назва механізму	Характеристика
Економічний механізм	– пряма та непряма фінансова підтримка; – вирівнювання регіональної кон'юнктури; – пільги при формуванні та становленні бізнесу; – стимулювання попиту населення; – модернізація регіонального господарського комплексу; – забезпечення сумлінної конкуренції.
Соціальний механізм	– створення ефективної системи підготовки та перекваліфікації підприємців; – сприяння формуванню середнього класу; – збільшення кількості робочих місць; – створення позитивного іміджу підприємця в суспільстві; – підвищення ролі інтелектуального капіталу населення.
Інформаційний механізм	– своєчасне забезпечення оперативною, об'єктивною інформацією та володіння нею; – створення інформаційно-консультаційної компанії на загальнодержавному та місцевому рівні; – створення баз даних інтернет-ресурсів; – створення онлайн-систем бізнес-діагностики.
Інноваційний механізм	– ефективне впровадження сучасних науково-технічних інновацій; – створення технопарків, кластерів, бізнес інкубаторів, технологічних, інноваційних центрів; – створення при університетах та наукових закладах науково-дослідних центрів.
Правовий механізм	– формування законодавчої бази, що передбачає встановлення правових гарантій для забезпечення свободи та захисту приватної власності; – усунення правових протиріч та колізій, скасування положень, що гальмують розвиток приватної ініціативи; – ефективна взаємодія органів державної влади різних рівнів із спілками та об'єднаннями підприємців.
Культурний механізм	– формування етичних норм, відповідної культури поведінки; – формування позитивної громадської думки до підприємництва; – тиражування найкращих стандартів корпоративної культури.
Мотиваційний механізм	– створення інститутів підтримки та стимулювання підприємницьких систем; – спрощення дозвільної системи ліцензування, ліквідації підприємств; – допомога в налагодженні міжнародних зв'язків.

Джерело: складено автором на основі [7; 8]

Наведені механізми дають змогу сформувати комплексне бачення напрямів підтримки; виділити проблемні зони розвитку підприємницької діяльності; виділяти специфічні процеси; визначити інституції, забезпечити реалізацію певних напрямів управлінської діяльності. Аналіз досвіду розвинених країн показує, що ефективний розвиток підприємницьких систем та реалізація наявного підприємницького потенціалу можливі за наявності систематичної державної підтримки цього сектору економіки, а також за наявності дієвих інструментів підтримки підприємництва [9; 10].

Також необхідно зупинитися на питанні створення інфраструктури підтримки розвитку підприємництва, метою якої є забезпечення як комплексної інноваційної діяльності, так і збереження та розвитку науково-технічного потенціалу регіону та країни на користь суспільства, включаючи подолання спаду виробництва, його структурну перебудову, диверсифікацію товарів та послуг.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підприємництво є важливим сектором економіки, який виступає локомотивом функціонування всієї системи соціально-економічних відносин. Місце та роль держави за таких обставин сумніву не викликає, адже

державна політика у сфері бізнесу має спрямовуватись на створення належної платформи для підвищення її конкурентоспроможності та динамічного зростання. У зв'язку з цим виникає потреба в основі пріоритетних напрямів та підходів до формування такої політики, фокус дієвості якої локалізується на забезпеченні конкурентного статусу підприємницьких формувань усіх організаційно-правових форм.

Державні програми підтримки розвитку суб'єктів підприємництва слід узгоджувати з ресурсною основою їхнього функціонування, а також мають бути встановлені терміни реалізації та безпосередні виконавці.

Головною метою державної адміністративної політики є координація дій усіх суб'єктів, зацікавлених у розвитку підприємництва. Зокрема з боку держави, та органів регіональної та місцевої влади: підвищення прозорості державних видатків, бюджетного процесу на всіх рівнях; запровадження прозорих механізмів державного нагляду та контролю, послідовність політики на основі довгострокових стратегій; створення спільних робочих груп із проблемних питань із обов'язковим залученням авторитетних представників бізнесу; запровадження культури доброзичливого та уважного ставлення до підприємців у державних установах, просвітництво представників держави щодо ролі підприємництва; програми державно-приватного партнерства. З боку бізнесу: активізація діалогу з державою, активна участь в існуючих інститутах партнерства з державою; налагодження взаємодії з експертним середовищем, у тому числі забезпечення фінансової підтримки аналітичної роботи та розробок, які потрібні бізнесу. З боку експертної спільноти: сприяння діалогу між бізнесом та державою у різних вимірах – від суто організаційного до напрацювань аналітичних продуктів; просвітницька діяльність.

При цьому повинні використовуватися механізми, здатні забезпечити покращення економічних, соціальних та екологічних показників господарської діяльності підприємницьких формувань, збільшити їхній внесок у вирішення проблем зайнятості населення та наповнення бюджетів територій та сприяти підвищенню активності та впливу цього сектора економіки на процес становлення громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Мазур К. В. Стан бізнес-середовища малих та середніх підприємств в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 726–729.
2. Холоменюк І. М. Джерела та проблеми фінансування розвитку малого та середнього бізнесу: вітчизняний та закордонний досвід. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : «Економіка і менеджмент». 2016. Вип. 18. С. 113–116.
3. Шацька З. Я. Сутність дефініції поняття «підприємницька структура» та підходи до її трактування. *Вісник КНУТД*. Серія : «Економічні науки». 2018. № 6 (129). С. 111–124.
4. Богашко О. Л. Перспективи впровадження принципів розумної спеціалізації ЄС в українську практику державного регулювання інноваційного розвитку. *Економічні горизонти*. 2018. № 3(6). С. 4–17. DOI: 10.31499/2616-5236.3(6).2018.156311.
5. Ільченко В. М. Вплив краундфандингу на ефективний розвиток соціального підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 64. С. 36–41.
6. Єфремова О. С. Кредитування малого підприємництва в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 82–85.
7. Bohashko O. L. «The «Knowledge Triangle» Is A Modern Concept for Managing the Development of Education, Science and Innovation». *Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA)*, 1-2 April 2020, Seville, Spain, P. 5964–5971. URL: <https://ibima.org/accepted-paper/the-knowledge-triangle-is-a-modern-concept-for-managing-the-development-of-education-science-and-innovation/> (дата звернення: 26.02.2023).

8. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 26.02.2023).

9. Долуда Л., Назарук В., Кірсанова Ю. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2017. 92 с.

10. Ільченко В. М. Кисельов В. Р. Фінансове забезпечення розвитку та інструментарій фінансової підтримки соціального підприємництва. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. Серія «Економіка та менеджмент». 2022. Вип. № 28. С. 8–11.

References

1. Mazur, K.V. (2018). Stan biznes-seredovyshcha malykh ta serednikh pidpryyemstv v Ukraini [*The state of the business environment of small and medium-sized enterprises in Ukraine*]. *Molodyy vchenyy Young Scientist*, 57, pp. 726-729. [in Ukrainian].

2. Kholomenyuk, I.M. (2016). Dzherela ta problemy finansuvannya rozvytku maloho ta seredn'oho biznesu: vitchyznyanyy ta zakordonnyy dosvid [*Sources and problems of financing the development of small and medium-sized businesses: domestic and foreign experience*]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, 18, pp. 113-116. [in Ukrainian].

3. Hats'ka, Z.Ya. (2018). Sutnist' definitysi ponyattya "pidpryyemnyts'ka struktura" ta pidkhody do yiyi traktuvannya [*The essence of the definition of the concept of "entrepreneurial structure" and approaches to its interpretation*]. *Visnyk KNUTD Bulletin of KNUTD*, 6 (129), pp. 111-124. [in Ukrainian].

4. Bohashko, O.L. (2018). Perspektyvy vprovadzhennya pryntsyypiv rozumnoyi spetsializatsiyi YES v ukrayins'ku praktyku derzhavnoho rehulyuvannya innovatsiynoho rozvytku [*Prospects for the implementation of the principles of intelligent specialization of the EU in the Ukrainian practice of state regulation of innovative development*]. *Ekonomichni horyzonty Economic horizons*, 3 (6), pp. 4-17. DOI: 10.31499/2616-5236.3(6).2018.156311 [in Ukrainian].

5. Il'chenko, V.M. (2022). Vplyv kraundfandyngu na efektyvnyy rozvytok sotsial'noho pidpryyemstva [*The impact of crowdfunding on the effective development of a social enterprise*]. *Infrastruktura rynku Market infrastructure*, 64, pp. 36-41. [in Ukrainian].

6. Yefremova, O.S. (2018). Kredytuvannya maloho pidpryyemnytstva v Ukraini [*Lending to small businesses in Ukraine*]. *Ekonomika ta derzhava Economy and the state*, 7, pp. 82-85. [in Ukrainian].

7. Bohashko, O.L. (2020). "The "Knowledge Triangle" Is A Modern Concept for Managing the Development of Education, Science and Innovation". *Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA)*, 1-2 April 2020, Seville, Spain, 5964-5971. Retrieved from: <https://ibima.org/accepted-paper/the-knowledge-triangle-is-a-modern-concept-for-managing-the-development-of-education-science-and-innovation/> [in English].

8. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukraini: Zakon Ukrainy [*On development and state support of small and medium-sized enterprises in Ukraine: The Law of Ukraine*]. (2013). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>. [in Ukrainian].

9. Doluda, L., Nazaruk, V., & Kirsanova, YU. (2017). Sotsial'ne pidpryyemnytstvo. Biznes-model'. Reyestratsiya. Opodatkuvannya [*Social entrepreneurship. Business model. Registration. Taxation*]. Kyiv: TOV "Ahentstvo "Ukrayina". [in Ukrainian].

10. Il'chenko, V.M., & Kysel'ov, V.R. (2022). Finansove zabezpechennya rozvytku ta instrumentariy finansovoyi pidtrymky sotsial'noho pidpryyemnytstva [*Financial support for development and tools for financial support of social entrepreneurship*]. *Problemy innovatsiyno-investytsiynoho rozvytku Problems of innovation and investment development*. 2022, 28. pp. 8-11. [in Ukrainian].

Наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК ЛЬОТНОЇ АКАДЕМІЇ

Серія: Економіка, менеджмент та право

Збірник наукових праць

Відповідальність за зміст матеріалів
та достовірність викладених фактів несуть автори публікацій

Відповідальний за випуск: *Письменна Марія Сергіївна*
Відповідальний секретар: *Урсол Оксана Володимирівна*
Комп'ютерна верстка: *Канчі Катерина Геннадіївна*

Електронну версію збірника розміщено за веб-адресою:
<https://fmnzb.sfa.org.ua/>

Підписано до друку 16.06.2023 р.
Формат 60x84 1/8. Ум. друк. арк. 23,25.
Тираж 150 прим. Зам. № 377.

Віддруковано з оригінал макету
ТОВ «Центр учбової літератури»
Свідоцтво держ. реєстру ДК No 2458 від 30.03.2006 р.
04176, м. Київ, вул. Лаврська, 20, info@cul.com.ua
тел.: 0444516595